

HAITI: A JÖVŐJÉTŐL MEGFOSZTOTT ORSZÁG BIZTONSÁGI HELYZETE

Balogh Áron

MSc hallgató

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

ORCID 0000-0003-0888-5694

Dol:

10.15170/PSK.2023.04.01.04

Publikálva: 2023.08.31.

Hivatkozás:

Balogh, Áron (2023): Haiti: A jövőjétől megfosztott ország biztonsági helyzete. *Pólusok*, 4(1), 56-70.

Támogatól Információk:

-

A folyóiratban megjelenő írások a Creative Commons Nevezd meg – Nem Kereskedelmi – No Derivatives 4.0 nemzetközi licenc alatt kezeltek.

Absztrakt

A tanulmány elsődleges célja, hogy egy átfogó képet nyújtson a hagyományosan alulkutatatott Haiti jelenkori biztonsági helyzetéről. Az elemzésben előbb bemutatásra kerülnek az állam 200 éves történelmének főbb fejezetei, s azok hatásai jelenünkre. A második rész pedig főleg a 2020-as évek történéseire fókuszál, melyek által egy összetett biztonsági kép prezentálására törekedtem. A törékeny államként meghatározott közép-amerikai ország helyzete számunkra is releváns lehet. Egyrészt emlékeztet minket, hogy a tágan vett transzatlanti térségben is foglalkoznunk kell a stabil államiság kérdésével. Másrészt az újonnan formálódó globális világtrend egyik pólusának számító Egyesült Államok közeli szomszédságában lévő biztonsági kihívás – mint a bevándorlás, szervezett bűnözés terén – egyre több figyelmet érdemel.

Kulcsszavak: *Haiti, biztonsági helyzet, törékeny állam, utcai bandák*

Bevezetés

A téma és a vizsgálódás tárgyának aktualitását elsősorban az adja, hogy a Közép- és Dél-Amerika elsőként függetlenedett gyarmata továbbra is a világ nyugati felének legszegényebb, leghányattatottabb sorsú országa. A karib-térségbeli állam története egy sajátos példa arra, hogy a nagyhatalmak egy érdekeikkel ütköző törekvésre miképp reagálnak, hiszen az évszázadokra meghatározza egy-egy állam fejlődési ívét. Másrészt, ha a régiót az Egyesült Államok szemszögéből vizsgáljuk, akkor Latin-Amerika egészének, de a szűkebb Karib-térségnek a stabilitása kiemelten fontos az ország biztonságpolitikája, illetve globális stratégiája szempontjából.¹ A 2000-es

¹ A nemzetközi rendszerben az Egyesült Államok legfőbb globális kihívójává a Kínai Népköztársaság lépett elő, így az USA fő prioritásává az Indo-Csendes-óceáni térség vált. Ez azonban nem jelenti azt, sőt annál fontosabb, hogy a hagyományosan washingtoni érdekszférának tekintett régiókban a stabilitás biztosítva legyen. Nem hiába szerepel előkelő helyen a Biden-adminisztráció első, 2022. októberében megjelent Nemzeti Biztonsági Stratégiájában (*National Security Strategy*) az amerikai kontinens egésze. Így, ha ma még nem is a legfontosabbnak tekintett régió, a jövőben felértékelődhet a Karib-térség, benne Haiti biztonsági helyzetének javítása is.

években Haitinek számos sorsfordító eseménnyel kellett szembenéznie, amelyek okaival, következményeivel európaiként is érdemes megismerkedni. Elemzésemben e törékeny állam² biztonsági helyzetével foglalkozom – a történeti áttekintést követően –, elsősorban a 2020-as évek történéseire fókuszálva.

Egy részletes és a jelenlegi kihívások hátterét bemutató munka elkészítéséhez szükséges az ország földrajzi elhelyezése, a függetlenség hátterének megvizsgálása, illetve az azóta eltelt bő 200 év jelentősebb eseményeinek ismertetése. Ehhez főképp az utóbbi években nagy számban megjelenő egyesült államokbeli anyagokra támaszkodtam, mint például a *The New York Times* cikksorozata. A téma átfogó ismertetése érdekében a magyar tudományos közösség vonatkozó – legfőképp a Haiti hazai szakértője J. Nagy László – munkáit is elemeztem. Az állam rövid történelmét követően ismertetésre kerülnek az elmúlt húsz év főbb történései, melyet a tanulmány elsődleges céljaként az elmúlt két-három év eseményei követnek. Ebben elsősorban az *InSight Crime* latin-amerikai oknyomozó portál elemzéseire támaszkodtam.

Haiti történelme a 2000-es évek ENSZ-misszióinak megszűnéséig

Haiti földrajzilag Észak-Amerikában, a Karib-térségben helyezkedik el, azon belül Hispaniola szigetén. Ennek nyugati, hegyekkel borított oldalán található, míg keletről az egyetlen szárazföldi szomszédja, a Dominikai Köztársaság határolja. Az ország történészek szerint nagyjából ötezer éves múltra tekint vissza a karibi arawat³ – főként taíno, ciboney népcsoportok – kultúra részeként. Ez az örökség megfigyelhető például a mai hivatalos állami nyelvként funkcionáló francia nyelv mellett megőrzött haiti kreolban is. Európa számára Kolumbusz Kristóf útjai nyomán vált ismertté, aki elsőként itt szállt partra 1492-ben, abban a tudatban, hogy Indiába jutott. A sziget a gyarmatosítás időszakában a spanyol korona uralma alá került, majd a nyugati részeket Madrid térszertése és a kalózkodás megerősödése után a franciák vonták fennhatóságuk alá Saint-Domingue néven. Az új gyarmatosítók megjelenésekor a sziget őslakosai már csak kis hányadát tették ki a népességnek. Ekkor már egy heterogén, jellemzően rabszolgaként tartott karibi lakosság élt Franciaország legjelentősebb nyugati birtokán, mely a cukorexportja miatt vált kiemelkedővé (Girault et al., 2022).

A francia állam közel száz éves uralmát a lakosok 90%-át kitevő afro-haitiak felkelése döntötte meg. Utóbb Toussaint Louverture – volt rabszolga és katonai

² Ezt a fajta meghatározást az államok funkcionalitását humán biztonsági oldalról vizsgáló, évente kiadott FSI – *Fragile State Index* – vezette be a 2000-es évek elején, akkor még bukott államként jelölve a „sereghajtókat”. A megnevezés a 2010-es évekre ‘törékeny’-re változott a sok kritika következtében. Az ebbe a kategóriába sorolt országokra jellemző, hogy képtelenek az állami funkcióik megfelelő ellátására, melyek negatívan hathatnak a környező régiók biztonságára is.

³ A Nagy-Antillákon élő népcsoportok együttes megnevezése.

vezető – emblematikus alakjával, haiti forradalomként (1791-1804) vonult be a történelembe. A sikerek következtében Közép- és Dél-Amerika elsőként függetlenedett gyarmata lett Napóleon erőinek legyőzését követően. A világon egyetlen országgént a korábbi alávetett társadalmi réteg vívta ki szabadságot, majd vezette a megalakuló politikai entitást. A kezdeti eredmények ugyanakkor nem bizonyultak hosszú életűnek, hiszen a függetlenségért később jelentős árat fizettek. Egyrészt a nagyhatalmak vonakodtak elismerni az állam létét: az Egyesült Államok főként a saját rabszolgáinak felkelésétől tartott, míg Franciaország nem kívánta teljesen elengedni a birodalmának „koronaékszerét” (Uo.). Két évtizeddel később, 1825-ban a párizsi vezetés hadihajókat küldött a főváros, Port-au-Prince ellen, hogy jóvátételt követeljen, amely megtagadása esetén háborúval fenyegetett. Haiti ezt elkerülendő elfogadta a feltételeket annak ellenére, hogy a kért összeg – 150 millió frank⁴ – sokszorosa volt az éves bevételeinek (Porter et al., 2022). A *The New York Times* újságírói által „váltásdíjnak” hívott összeget a karibi ország egyrészt a legjövedelmezőbb tevékenységének, a kávétermesztés megadóztatásából, másrészt a francia bankoktól felvett kölcsönből fedezte. 20 évvel a függetlenség kivívását követően a „dupla adósság” csapdájába estek, mely ellehetetlenítette a fejlődést, mind gazdasági, mind infrastrukturális vonatkozásban. Az utolsó részletet ugyan 1888-ban kifizették, azonban az időközben megalakult Haiti Nemzeti Bank (*Banque Nationale d’Haïti* – BNH) francia tulajdonosok kezébe került, amelynek következtében az ország lényegében nem rendelkezhetett saját pénzügyei felett a továbbiakban sem (Gamio et al., 2022).

Az 1890-es évektől kezdve a francia befolyás folyamatosan csökkent, kontrolláló szerepét az Egyesült Államok vette át. Washington a bankjai és cégei révén egyre jelentősebb érdekeltségeket szerzett a szigeten, így a nemzeti bank felett is átvették az irányítást. Végül a bizonytalan belbiztonsági helyzet, a kibontakozó amerikai szegregáció időszakában a volt rabszolgák leszármazottjai által vezetett ország fenyegető közelsége és az amerikai gazdasági érdekeltségek védelme az USA 1915-ös beavatkozásához vezetett. A megszállás és a tengerészgyalogosok jelenléte tizenkilenc éven át, 1934-ig tartott, ez idő alatt befolyással rendelkeztek Haiti politikai élete és gazdasága felett is. A kivonulás ellenére a pénzügyi kontrollt 1947-ig gyakorolták az ország felett (Gebrekidan et al., 2022). A szuverenitás visszanyerése sem hozta el a stabilitást, hiszen a belpolitikai helyzetet puccsok, korrupciós tisztviselők nehezítették, míg a Dominikai Köztársasággal közös határon a fegyveres összecsapások sem voltak ritkák. Ezek főképp az eltérő kulturális alapokra és az olcsó haiti munkaerő egyoldalú átáramlására vezethetőek vissza. A viszonylagos állandóságot az amerikai

⁴ Ez mai árfolyamon nagyjából 560 millió dollárnak megfelelő összeg, amely egyrészt egy újonnan alakult ország számára jelentős vagyont, másrészt a valódi károk a cikk szerzői – és számos történész, közgazdász – szerint nagyjából 21 milliárd dollár értékűek. Ez nagyjából megegyezik Aristide haiti elnök által a 2000-es évek elején követelt jóvátétel mértékével is.

kötődésű Francois 'Papa Doc' Duvalier megválasztása hozta el, mellyel az afro-haiti népesség tagjai visszakérülhettek az elitbe.⁵ Egy 1958-as puccskísérletet követően azonban Duvalier autokrata fordulatot hajtott végre, paramilitáris erőket – *Tonton Makout*⁶ – toborozott hatalma megtartása érdekében. Végül 1964-ben örökös elnöknek választotta magát. A korrupció, az erőszak és az ezzel járó nemzetközi elszigetelődés következtében számos értelmiségi hagyta el az országot, közben a dominikai erőkkel való határincidensek is ismét felélénkültek.

'Papa Doc' rendszere 1971-es halála után is fennmaradt, amikor 19 éves fiát, Jean-Claude 'Baby Doc' Duvaliert nevezte meg örököséül. A karhatalmi erők sem tudták megakadályozni azonban az 1980-as évek közepén kitörő demonstrációkat, amelynek eredményeképpen a fiatalabb Duvalier végül az Egyesült Államok segítségével Franciaországba menekült (COHA, 2010). A demokratikus fordulatot nehezítette a belső instabilitás, egy négy éves átmeneti katonai kormányzást követően azonban szabad és tiszta választásokat tartottak 1990-ben. Ezt fölényesen nyerte meg a baloldali beállítottságú római katolikus pap, Jean-Bertrand Aristide, aki a lakosság szegényebb csoportjait előtérbe helyező politikájával hamar elidegenítette a korábbi elitet. Ennek következményeképp 1991-ben a hadsereg sikeres puccsot hajtott végre. Az USA válaszul gazdasági embargó alá vonta az országot, majd a de facto vezetés lemondása után 20.000 katona áttelepítésével előkészítették Aristide visszatérését. Az amerikai és nemzetközi jelenlét következtében feloszlatták, majd újrászervezték a haderőt, a befolyó segélyekkel pedig sikerült a viszonylagos stabilitást visszaállítani. Ebben az évtizedben történt az első erőszakmentes hatalomátadás is, amikor René Préval (1995-2000) került az elnöki székbe. 2000-ban aztán ismét Aristide győzött a volt tanácsadója ellen (Girault et al., 2022). Az ezredfordulós elcsalt választások miatt bevezetett szankciók mellett súlyos gazdasági, egészségügyi és politikai kihívások nehezítették második ciklusát. A kihívások kulminálódása 2003-ra polgárháború veszélyével fenyegetett, végül 2004 februárjában az Aristide mögül kihátráló amerikai és francia vezetés nyomására lemondott, a Közép-afrikai Köztársaságba menekült. Az elnök állítása szerint ebben egy 2003-ban kezdeményezett kampány is szerepet játszott, amely keretében 21 milliárd dollár értékű francia jóvátételért követelt az akkor kétszáz éves függetlenség utáni „váltásdíj”-ra hivatkozva. Az akkori port-au-princei francia nagykövet, Thierry Burkard is megerősítette a *The New York Times*nak, hogy ez a fajta követelés is szerepet játszott az elnök lemondásában (Méheut et al., 2022).

Az államfő távozását követően a nemzetközi közösség – főképp az USA és Franciaország nyomására – az ENSZ Biztonsági Tanács 1542. számú határozata

⁵ Az 1900-as évek elejére jellemző volt, hogy a helyi politikai elitet a kisebbséget jelentő francia föld-birtokosok és a helyiek keveredéséből született, világosabb bőrű lakosok alkották.

⁶ Az elnevezést a haiti kreol mitológiában található mumus ihlette, aki a történetek szerint az engedetlen gyermekeket elrabolja és büntetésként elfogyasztja őket.

alaján békefenntartó műveletet telepített az országba. A katonai és polgári elemeket is vegyítő művelet mandátuma a biztonság megteremtésére, fenntartására, a politikai rendszer stabilizálására és az emberi jogi helyzet javítására terjedt ki, azonban a MINUSTAH – *United Nations Stabilization Mission in Haiti* – elnevezésű misszió megítélése hamar negatívvá vált. A békefenntartók és az általuk kiképzett biztonsági erők számos atrocitást elkövettek a demonstrációk résztvevőivel – főképp Artistide támogatóival – szemben, akiket a média több esetben is összemosott az utcai bandák tagjaival, legitimálva a rendőri fellépést. Az átmeneti kormányzást végül 2006-os visszatéréseivel René Prével győzelme zárta le, amelyet az ENSZ-ben, kissé elhamarkodottan, sikerként könyveltek el. A kezdeti lépéseket ugyanakkor eljelentéktelenítette a 2010. január 12-i földrengés által okozott károk mértéke. A nagyjából 316.000 emberéletet követelő természeti csapást követően a művelet profilja is megváltozott. A hangsúly az ország viszonylagos stabilitásának helyreállítására – főképp a mezőgazdasági és az infrastrukturális vonatkozásban – tevődött, melyet hátrányosan érintett a 2012-es Sandy hurrikán ország feletti elhaladása is (Girault et al., 2022). Nehezítő tényező volt a természeti csapások következtében kitört kolerajárvány is, melynek félremenedzselésében az ENSZ is felelős (Katz, 2016). A visszásságok, a látványos javulás hiánya és a nemzetközi szervezet számos esetben hibás megközelítése miatt 2016-ra, Jovenel Moïse elnökké választásának éveére nyilvánvalóvá vált, hogy az addigi reformok nem elégségesek a kívánt eredmények elérésére (Girault et al., 2022). Ennek következményeként a MINUSTAH 2017-ben megszűnt, helyét pedig a kisebb létszámú, alacsonyabb ambíciószintű MINUJUSTH – *United Nations Mission for Joint Support in Haiti* – vette át. A főleg rendőri és civil erőkől álló misszió azonban csak 2 évig tartott. 2019-ben megszűnt az ENSZ érdemi békefenntartói tevékenysége a karibi országban, a politikai vezetés ismét magára maradt (United Nations, 2019).

Haiti biztonsági helyzete a 2020-as évek elején

A nem megfelelő állami kontroll miatt a különböző szervezett bűnözői csoportok, főképp utcai bandák már korábban is jelen voltak az országban. Fő biztonsági kihívássá azonban csak az utóbbi években váltak. Ebben egyrészt szerepet játszott, hogy a korábban fragmentált csoportok egyesültek, így mára két jelentősebb, érdekeiket képviselni tudó szövetség alakult belőlük, akik mind az őket akár korábban támogató politikai vezetés, mind egymás ellen is hadat viselnek. Másrészt segítette a felemelkedésüket Jovenel Moïse elnök elleni sikeres merénylet is 2021 nyarán. A kizsákmányoló nagyhatalmak, a korrupt politikusok és természeti csapások után Haiti fejlődésének újabb akadályává a bűnbandák térnyerése vált.

A mai helyzet közvetlen alapját az ENSZ kivonulása teremtette meg 2019-ben a MINUJUSTH megszűntetésével – véleményem szerint ez a 2004-es beavatkozásig visszavezethető –, melyet követően az ország eltűnt a nemzetközi

közösség figyelme elől. A feszültségek felerősödése a kivonulás időszakára tehető, hiszen abban az évben Moïse határozatlan időre elhalasztotta a parlamenti választásokat, ez a lépés a fokozódó erőszakkal együtt növelte a lakosság elégedetlenségét. A politikai ellenzék 2021 elején az ország alkotmányára hivatkozva követelte az elnöki ciklus végét, és a posztért zajló választások kiírását. Moïse, saját és a nemzetközi közösség álláspontja szerint azonban további egy évig hivatalban maradhatott. Februárban a rendfenntartók megghiúsítottak egy elnök elleni puccskísérletet, mire válaszul az igazságszolgáltatás munkáját országszerte felfüggesztették, májusban a COVID-19 világjárvány terjedésére válaszul pedig különleges helyzet és kijárási tilalom bevezetésére is sor került. Az ország két részre szakadása az elnök mandátuma kapcsán tovább folytatódott, a fővárosban számos tömeges megmozdulás történt. Végül július 7-én, hajnalban a port-au-princei elnöki palotába fegyveresek hatoltak be, majd ezúttal már sikerrel járva, meggyilkolták az elnököt. A végrehajtó hatalom vezetőjének likvidálása végérvényesen politikai bizonytalanságba taszította az országot (Girault et al., 2022). A merénnyel kapcsolatban ismert, hogy a támadást egy jól szervezett egység hajtotta végre, melynek tagjai között két amerikai és huszonhat kolumbiai állampolgár volt. A rendőrség fellépése következtében a csoport tagjain még az elnöki rezidencia otthonául szolgáló patinás Pétion-Ville negyedben rajtaütöttek. Az elfogott fegyveresek révén kiderült, hogy már három hónappal korábban megkezdték a felkészülést – minden szükséges eszközt az országban szerezték be –, illetve voltak, akik később a Dominikai Köztársaság felől csatlakoztak. Ugyan a művelet közben, félrevezetés miatt, a DEA – az Egyesült Államok Kábítószer-ellenes Hivatala – tagjaiként azonosították magukat, kétségtelen, hogy egy jól megtervezett és finanszírozott küldetést hajtottak végre, ugyanakkor a háttérben álló „megrendelő” kiléte továbbra sem derült még ki minden kétséget kizáróan. Ezen felül az este történései körül is több kérdés van a mai napig, ezek közé tartozik, hogy az elnök testőrsége hogyan került ki sértetlenül a rajtaütésből. A hiteles információkból kiindulva egy nyomozás arra a feltételezésre jutott, hogy a helyi kábítószer-kereskedelem szereplői ellen tervezett fellépés volt a kiváltó ok, hiszen a szálak a 2011-2016 közötti elnöki, Michel Martellyig értek. A Moïse biztonságáért felelő államfői testőrség parancsnoka és tagjai pedig főként ebből az időszakból maradtak a rezidencián. További lehetséges magyarázatok között szerepel a politikai ellenzék erőszakos fellépése, illetve az USA érintettsége sem kizárható a kételyek⁷ ellenére (Asmann, 2021c; Hu, 2021; Turkewitz – Kurmanaev, 2021).

A politikai bizonytalanságot súlyosbította, hogy a július 5-én miniszterelnöknek jelölt Ariel Henry hivatalos beiktatására nem kerülhetett sor,

⁷ A legjelentősebb kétely talán az, hogy az elnök viszonylag jó kapcsolatot ápolt Washingtonnal és a mindenkor amerikai kormány szövetségeseiként tekintettek rá. Ezen felül az Egyesült Államok kormányának nem állhatott érdekében, hogy a szomszédságában destabilizáljon egy államot.

mivel a törvényhozás munkája 2020 óta fel volt függesztve, mindemellett fontos tényezőnek számított, hogy az akkori ügyvivő kormányfő, Claude Joseph statáriumot vezetett be. A kialakuló politikai vákuum tökéletes alkalmat biztosított arra, hogy az ország az utcai bandák felemelkedésével szinte anarchiába süllyedjen (Girault et al., 2022; Asmann, 2021b). Az ország legitim vezetés nélkül maradt, azonban, ha de iure nem is, de facto Henry áll a kormány élén. Ezáltal jelenleg ő irányítja az országnak azt a részét, melyet a bandák nem vontak ellenőrzésük alá. Ugyanis az elnök meggyilkolása után a szembenálló politikai erők által sokszor pénzelt – melyben állítások szerint Moïse is tevékenyen részt vett – csoportok feletti kontroll is megszűnt. Ezen utcai bandák összeolvadása már korábban megkezdődött – nem ritkán politikai akarat következtében –, az aktivitásuk foka azonban csak ebben a bizonytalan helyzetben növekedett meg. Ilyen csoport például a korábbi elnökkel együttműködő *G9 en fanmi*⁸, amit egykori rendőrként, Jimmy ‘Barbecue’ Chérizier szervezett meg kezdetben kilenc szervezet koalíciójaként (Jones, 2021). A *G9 kowalison*⁹ egy olyan bűnbandákból álló szövetség, amely a politikai elit egy részének támogatását élvezve számos kormányzati erőforráshoz, fegyverekhez és járművekhez jutott hozzá, melyeket kihasználva számos mészárlást hajtott végre a legszegényebb negyedekben, La Salinaban és Grande Ravineben. Ezek főleg hagyományosan az ellentétes politikai oldal által dominált kerületek. Az akciókban számos szolgálaton kívüli rendőr is részt vett. Közülük emelkedett ki Chérizier, aki a Delmas *6 gang nan lari*¹⁰ élén tett szert hírnévre, reputációját 2017 óta építgetve. A rendőrségtől való 2018-as elbocsátása után pedig belekezdett a szétaprózódott csoportok összekovácsolásába. Az elnök hallgatóságos támogatását élvezve feladatuk a rend fenntartása volt a nyomornegyedekben, hivatásos rendfenntartók bevetése nélkül. Emellett pedig gyakran alkalmazták őket a politikai ellenzék érdekeltségei elleni leszámolásokban is. A *fanmi* néven elhíresült, majd azóta befolyásos pozíciókat megszerző ernyőszervezetet végül formálisan 2020. június 10-én alapította meg (Asmann, 2020; InSight Crime, 2022a; InSight Crime, 2022b; Saffon – Asmann, 2021).

Emellett kialakult az ellenzéki oldalhoz húzó ellenpólus is, *G-PEP*¹¹ néven. A Gabriel Jean-Pierre, alias Ti Gabriel által vezetett koalíció folyamatosan vált a másik nagy együttműködés, a Chérizier által vezetett *G9 en fanmi* legnagyobb kihívójává. A *cité soleili* bázissal rendelkező, az ellenzéki politikai oldalhoz köthető *G-PEP* 2022-re valamennyit veszített jelentőségéből. Főként rendőrségi rajtaütések gyengítették, de a hasonló helyzetben lévő *400 Mawozo*val történő egyesülést követően a haiti alvilág ismét fontos pólusává vált (Ford, 2022d; Mistler-Ferguson,

⁸ A szervezet több néven is ismert: *G9 en fanmi*, *G9, fanmi*, *G9 fanmi*

⁹ *kowalison* = koalíció

¹⁰ *gang nan lari* = utcai banda

¹¹ A szervezet több néven is ismert: *GPEP*, *G-PÉP*, *Gpép*.

2022). Ezen oldalak és a rendfenntartók közötti összecsapások, emberrablások több éves múltra tekintenek vissza, mindennaposnak számítottak. Manapság viszont már polgárháborús viszonyokat idéznek a legelmaradottabb városrészekben (Asmann, 2020; Jones, 2021).

Az alaphelyzet felvázolását követően a tanulmány a Moïse elleni merényletet követő időszak bemutatására törekedett. A korábbi status quo változását jelezte, hogy még az elnök elleni akciót megelőzően, júniusban 'Barbecue' forradalomba hívta az embereket, mind az ellenzéki oldalhoz köthető bandák, mind a kormányzó *Tèt Kale* párt (PHTK) ellen. A bűnbandákból álló *alyans*¹² jövője körül ekkor azonban több kérdőjel volt, hiszen közvetett támogatójukat elvesztették Moïse halálával, de belső ellentétek is nehezítették a koalíciót. Július 26-án Chérizier az elnök öröksége előtt tisztelegve felvonulást tartott a bázisául szolgáló port-au-princei Delmas negyedben. A vezető lépése fordulatot jelzett a korábbi ellenséges hangnemhez képest, demonstrálva, hogy a koalíció egészét a háta mögött tudhatja (Asmann, 2021a). A számára alapvetően is kedvező helyzet pedig tovább javult augusztusban, amikor az állami vezetés figyelmét megosztotta a 2010-es földrengést követő legjelentősebb földmozgás. A 7.2-es rengés epicentruma a fővárostól 150 km-re lévő Les Cayes település közelében volt. A nagyjából 2.200 ember életét követő természeti csapást követő második napon, augusztus 17-én a Grace nevű trópusi vihar is elérte az ország partjait, így az állam számára a megoldásra váró feladatok folyamatosan szaporodtak (Német, 2021; Tenczer, 2021). A térség szomszédos nagyhatalma, az Egyesült Államok is egyre inkább érintetté vált az eseményekben. A merényletben a szerepüket firtató kérdések mellett a romló közbiztonság miatt menekülők azóta nagy számban jelennek meg az USA déli határszakaszain. Védelmük érdekében azonban nem könnyítettek szignifikánsan a beutazási szabályokon, nem függesztették fel a deportálásokat sem. Ezen döntések magukban rejtik a további konfliktusok kibontakozását, illetve az USA érintettségének növekedését is a szigetország belügyeiben (Narea, 2021).

A helyzet rendezése kapcsán augusztus végén voltak biztató jelek, amikor a humanitárius segélyek szállító konvojokat érintetlenül hagyták a G9 tagjai azok kezdeti kifosztása után (Den Held – Dalby, 2021). A béke az állammal és a rendfenntartókkal azonban nem bizonyult hosszú életűnek. Szeptemberre nyilvánvalóvá vált, hogy a széttöredezett *gang nan larik* egészét Chérizier nem tudja befolyásolni, megnövekedtek a szállítmányok elleni támadások. A főváros kikötőjébe érkező segélyt szállító hajókat már a vízen megtámadták vagy a partról lőtték. Elszaporodtak a vezető tisztviselőket és rendőröket célzó emberrablások, majd a korábban biztosított útvonalak a katasztrófa által sújtott területek irányába ismét kockázatosabbá váltak. A korábbi belső problémák egyre inkább határokon átnyúló kihívássá kezdtek terebélyesedni, főképp a segélyek fő kiindulópontjai, az Egyesült

¹² *alyans* = szövetség

Államok és Mexikó számára. A szomszédos Dominikai Köztársaság elnöke, Luis Abinader ezek hatására elrendelte a közös határ fokozottabb ellenőrzését, hogy a haiti bandák ne destabilizálhassák az egész szigetet (Dalby, 2021b).

A *Bloomberg*nek adott interjújában egy, a témában jártas közgazdász, Joseph Harold Pierre ekkorra már nem törekény vagy bukott jelzővel, hanem nem-létező-államként hivatkozott Haitire, ahol a legitim kormányzás helyét a bűnbandák vették át (Uo.). 2021 októberére e kijelentése még inkább helytállóvá vált, mivel az emberrablások száma tovább növekedett, már külföldi személyeket is érintett. Ezekért a felelősséget nemcsak a korábban aktív G9 és G-PEP *alyansok* vállalták, felemelkedően volt ugyanis egy kegyetlenségéről elhíresült harmadik aktor, a 400 *Mawozo*. Az októberi, amerikai és kanadai állampolgárokat érintő emberrablás hívta fel a szélesebb nemzetközi közösség figyelmét a szervezetre. A William Joseph – alias Lanmò San Jou – vezette banda Haitin már korábban is ismert volt. 2021 tavaszán ugyanis már több emberrablás volt hozzájuk köthető, nagy hatást gyakorolva e trend növekedésére. Ugyan a csoportot kezdetben a pénzszerzés motiválta, a Port-au-Prince külvárosaiban – főként Croix-des-Bouquets – és a Dominikai Köztársaság felé vezető úton található ganthieri jelenlétükkel fontos szereplőkké váltak az utcai bandák között zajló konfliktusban. Jól képzettségük és taktikáik miatt egyes elemzők azt feltételezik, hogy korábbi katonák, rendőrök jelentős szerepet tölthetnek be a szervezet működésében (Dalby, 2021a; Saffon, 2022; Ford, 2022d).

Az állampolgárainak emberrablásokban való érintettsége okán az Egyesült Államok kormánya számára egyre égetőbb kérdéssé vált a helyzet kezelése. Ehhez hozzájárult az FBI nyomozása is, amely során fény derült arra, hogy amerikai polgárok nagy mennyiségben csempésznek fegyvereket a szigetre, tovább eszkalálva a konfliktust (Gorder, 2021). A vallási gyülekezetek, civil szervezetek korábbi érintetlensége is megszűnt, az erőszak őket is elérte (Manjarrés, 2021a). Kiemelendő esemény, hogy a hírhedtté vált emberrablást követően egy nappal, október 17-én Chérizier megszakította az ügyvivő miniszterelnök Dessalines haiti császár halálának évfordulójára szervezett megemlékezését. A politikusok távozását követően maga vezényelte le a ceremóniát a meggyilkolt elnökről, Moïseról is megemlékezve (Manjarrés, 2021b). A szimbolikus fellépés és Henry kormányfő elüldözése egyértelmű jele volt annak, hogy az ország végérvényesen belépett a „gengszterizáció” korszakába. Az ilyen jellegű „államformában” a politikai eliten túl a különböző bűnszervezetek és vezetőik is kulcspozíciókat, -területeket birtokolhatnak. Az új állapotokat a hónap végi események is megerősítették, amikor a G9 szinte az egész ország olajellátását képes volt szabotálni. Szervezete blokád alá vette az olajfinomító terminálokat és kikötői infrastruktúrát, a szállításban résztvevők munkavégzését pedig akadályozta. Az alapvető termékek – a kőolajon túl víz, humanitárius segélyek stb. – lakossághoz való eljuttatásának ellehetetlenítése az

egyik legfontosabb eszközzé vált a bűnszervezet számára. Súlyát jelzi, hogy Chérizier az olajembargó eltörlésének feltételeként Ariel Henry miniszterelnök lemondását követelte. Végül november 12-én a két oldal megállapodása keretében a kormányerőket kivonták a fő terminál, Varreux környezetéből, így a *fanmi* hagyta újraindulni a termelést és nem akadályozta a szállítást sem. Ehhez az eszközhöz a csoport azóta is többször visszatért, ha nyomásgyakorlással igyekezett a céljait elérni (Wilson, 2021a; Wilson, 2021b). Az év végére az erőviszonyok, felületesen vizsgálva, a G9 előtörését mutatták, a *kowalisyon* pozíciója ennél jóval összetettebben kezelendő. A nagyobb akciók és a médiában való kiemelt szereplés ellenére a szervezet működését továbbra is belső konfliktusok nehezítették. A kilépő tagok, mint a *Ti Bwa* és a *Grand Revine*, egymás ellen is fordultak. A hegemon pozíciójuk ellen hatott, hogy sok áldozattal járó leszámolásokba bonyolódtak a G-PEP tagjaival Cité Soleil nyomornegyedében a terület feletti kontrollért vívott harcokban. A 400 *Mawozo* csoport gyors felemelkedésével pedig újabb hatalmi pólus megjelenésével is foglalkozniuk kellett. Az év végére még inkább nyilvánvalóvá vált tehát, hogy ha nincs is egy meghatározó bűnszervezet, mely országszerte képes az akaratát érvényesíteni, Haiti rövid távon visszafordíthatatlanul a bűnbandák korszakába lépett. Jelentős politikai lépés megtétele lehetetlen ezen szervezetek élén állók – minimum közvetett – beleegyezése nélkül (Saffon – Asmann, 2021).

Az új évbe lépve, 2022. január 3-án a miniszterelnök, Ariel Henry ellen a függetlenség 218. évfordulója alkalmából mondott beszéde közben, a gonaïvesi Saint-Charles-de-Borome katedrálisban merényletet kíséreltek meg (Reuters, 2022). A biztonsági helyzet további romlásának hatására a Haitivel egy szigeten osztozó Dominikai Köztársaság az Egyesült Államok déli határkerítésének mintájára egy saját rendszer telepítésébe kezdett. A 164 km hosszú kerítés Abinader elnök szerint csökkenti a destabilizáló erők átszivárgását a spanyol nyelvű országba, emellett reményeik szerint korlátozza az irreguláris migráció és csempészet mértékét is a két ország határszakaszán. A Haiti felől érkező kihívások megállítása azonban valószínűtlen. Egyrészt, a 2017 és 2021 közötti időszakban 250.000 menekült kelt át a nyugati országból a keletibe, melyet sokszor a dominikai határőrök lefizetésével biztosítottak. Másrészt, a Dominikai Köztársaság Haiti érintése nélkül is jelentős csempésztúvonalnak számít mind az Egyesült Államok, mind Európa irányába (Dalby, 2022a; Den Held, 2022). Mindazonáltal a környező országok drasztikus lépései jelzik, hogy a volt francia gyarmat jelentette fenyegetés egyre súlyosabbá válik a térségben. Az államra irányuló nagyobb nemzetközi figyelem miatt több információ került elő a kábítószer-kereskedelemben játszott szerepéhez kapcsolódóan is. Főképp az elnök elleni 2021-es merénylet kitervelésével, finanszírozásával hozták ezeket a csoportokat összefüggésbe (Shuldiner, 2022).

Az utcai harcok májusra léptek újabb szintre, amikor a legnagyobb tényezőnek számító G9 egyik tagszervezetének, a *Chen Mechannak* a kerületét, Cul-de-Sacot

megtámadta a tavasszal rendőrségi akciók során meggyengített, de a saját területein továbbra is túlterjeszkedni kívánó 400 *Mawozo*¹³. A tényleges összecsapások április 24. és május 5. között zajlottak 148 halálos áldozattal és több mint 100 épület felgyújtásával. A támadó csoport korlátai is megmutatkoztak a sikertelen kísérlettel. A jobban felfegyverzett G9-es egységek bevonásával taktikai visszavonulást voltak kénytelenek végrehajtani. Ez a 12 napos időszak viszont jelezte, hogy a nagyobb összecsapások időszaka következhet a pozíciók megerősítése érdekében. Főként, hogy erőviszonyokat újrarajzolta Chérizier legfőbb kihívóinak, a *cul-de-saci* akcióban érintett 400 *Mawozonak* és a korábbi elnökkel, Moïsevel szembenálló ellenzéki oldalhoz köthető, cité soleili *G-PEP*-nek a szövetsége (Ford, 2022d).

Ez a több fronton zajló konfliktus tart azóta is országszerte, legfőképpen Port-au-Princeben, melyről elmondható, hogy a bűnbandák „irányítása” alatt áll. A helyzet romlása további biztonsági kihívások megjelenésével járt. A korábbi gyakorlatot – megfigyelők, futárok – meghaladva, a fiatalokat gyermekkatonaként is alkalmazzák az egymás közötti összecsapásokban a felek (Ford, 2022c). A küzdelmek egyik legfontosabb terepe pedig a főváros mellett nyomornegyed, Cité Soleil. Itt, csak júliusban 470 civil esett áldozatul a területszerzési kísérleteknek. Haiti államiságának stabilitását jelzi, hogy egy korábban kisebb profilú utcai banda, a 5 *Segonds* hetekig megszállva tartotta a Legfelsőbb Bíróságnak otthont adó Igazságügyi Palotát 2022 nyarán (Ford, 2022b; Abi-Habib – Paultre, 2022). Ezzel párhuzamosan, a G9 újabb olajterminálokat érintő blokádjával, a 5 *Segonds* tagjai a főváros közeli főbb kikötőket – Les Moulins D’Haïti, Village de Dieu – is ellenőrzésük alá vonták (Shuldiner – Ford, 2022). A kritikus infrastruktúrák módszeres gyengítésével komplexebbé vált a bandák jelentette fenyegetés, újabb csoportok erősödtek meg a városok mellett ezúttal már vidéken is.¹⁴ Nőtt a probléma szomszédos országokba való átgyűrűzésének lehetősége, illetve a Karib-tengeren menekülni próbálók kiszolgáltatott helyzete 2022 őszére az Egyesült Államokat és Kanadát is minden korábbinál kiterjedtebb lépések megtételére készítette. A szigorítást azonban először a Dominikai Köztársaság tette meg. A spanyol ajkú ország kitiltotta a G9 és *G-PEP* vezetőit területéről. A szankcionáltak listájára – megosztó döntésként – a Moïse elleni merénylet alatt ügyvivő miniszterelnöki posztot betöltő Claude Josephet is felvették (Ford, 2022a; Milfort et al., 2022). Októberben az ENSZ Biztonsági Tanácsa is szankciók tervével állt elő, melyek főként Jimmy Chériziert és a többi bandavezért céloznák, illetve egy másik határozatban fegyveres erők bevonásával rendeznék a kialakult helyzetet. Az

¹³ A rendőrségi fellépések ellenére további emberrablásokra került sor – melyekben például dominikai diplomaták is érintettek voltak –, illetve területileg is tudtak terjeszkedni Butte-Boyer, Croix-des-Missions és Tabarre negyedekben.

¹⁴ Ilyen például a véres módszereiről hírhedtté vált *Kokorat San Ras*, amely Haiti északi régióiban aktív.

előbbieik sikere erősen kérdéses, hiszen 2020 óta az Egyesült Államok szankciós listáján is szerepel Barbecue, ez a Haitin zajló tevékenységét mégsem korlátozza (Shuldiner, 2022b). A bizonytalan eredmények ellenére az ősszel Kanada is csatlakozott a nemzetközi szankciókhoz. A két észak-amerikai ország vonatkozó döntései ezen felül már számos magas rangú haiti politikust, köztük a volt elnököt, Michel Martellyt és a Szenátus elnökét, Joseph Lambertet – is érintettek. A szankcionáltakat magas szintű korrupciós vádakkal vagy a szervezett bűnözéshez való kötődésükkel gyanúsítják (Shuldiner, 2022a; Dalby, 2022b; Kitroeff – Isai, 2022). A nemzetközi közösség hozzáállásának pozitív irányba történő elmozdulása azonban közel sem elégséges, Haitin 2023-ban is anarchiához közeli viszonyok uralkodnak. Mára nyugodtan kijelenthető, hogy Moïse halálát követően az átmeneti kormányfő, Ariel Henry nem tudta rendezni a feszültségeket. Szimbolikus, hogy az elnökválasztást sem lehet megtartani 2021 óta. Világos, hogy az ország stabilitásának biztosításához szélesebb körű külföldi beavatkozásra is szükség lehet. Az új kezdethez viszont elengedhetetlen valódi és minden eddiginél mélyrehatóbb reformfolyamat megindítása is.¹⁵ Ez, bár az ország történelmét nézve visszásként hathat, elképzelhetetlen a nagyhatalmak támogatása nélkül (ICG, 2022). Ennek módját, feltételeit egy későbbi tanulmányban szándékozom részletezni, míg ebben az elemzésben, ahogy a bevezetésben is említettem, a jelenkori biztonsági helyzet alapos bemutatására törekedtem.

Összegzés

Az elmúlt bő két év eseményei jelzik, hogy a több, mint 200 éve függetlenedett ország továbbra is alapvető állami hiányosságokkal küzd, melyet számos különböző tényezőnek köszönhet. Ezek közé tartozik a nagyhatalmak számos alkalommal történő beavatkozása Haiti belügyeibe. Paradox, hogy a jelenlegi anarchikus állapotok nehezen kezelhetőek azon országok beavatkozása nélkül, melyek részt vettek annak megteremtésében. A belpolitikai szereplők a gyenge államiségből adódóan a különböző bűnszervezetek visszafogására sem alkalmasak. Az ENSZ missziók kudarca azonban jelzi, hogy az esetleges külföldi beavatkozásnak is minden eddiginél körültekintőbbnek, összetettebbnek¹⁶ kell lenni annak érdekében, hogy Haiti stabilitását visszaállítsák, illetve fejlődési pályára helyezték.

Összegezvén a jelenkori kihívásokat, az instabil lábakon álló Ariel Henry vezette adminisztrációnak és az általa kért nemzetközi beavatkozásnak foglalkoznia kell többek között a fegyveres bandák városi és vidéki véres térdnyerésével, a szervezett

¹⁵ Ezt az Egyesült Államok elnöke, Joe Biden úgy biztosítaná, hogy a rossz emléktű közös történelmi múlt miatt amerikai katonákat ne kelljen Haitire küldenie. Viszont más országra sem tud a kormányszata nyomást gyakorolni, hogy vállalja fel a keretnemzet szerepét (Kitroeff, 2022a).

¹⁶ Ez egyúttal feltételezi, hogy az Egyesült Nemzetek válságkezelésének is generációt kell lépnie.

bűnözői körök megerősödésével, az egészségügyi krízisekkel¹⁷, az ellátási láncok akadályoztatásával, a csökkenő gazdasági termeléssel, a kritikus infrastruktúrák sérülékenységevel, a politika diszfunkcionalitásával¹⁸ és azzal járó tiltakozásokkal, utcai erőszakkal. A megoldandó problémák jól jelzik, hogy a feladatok mértéke nem elhanyagolható, Haitivel a jövőben is foglalkoznunk kell.

Irodalomjegyzék

- Abi-Habid, Maria – Paultre, Andre (2022): Gangs Advance on the Seat of Haitian Government Power: 'Haitians Are Hostages'. *The New York Times*, <https://bit.ly/3qQalFd>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Asmann, Parker (2021a): 3 Takeaways from Jovenel Moïse's Murder Investigation in Haiti. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44pGgtO>, utolsó hozzáférés: 2023.01.20.
- Asmann, Parker (2021b): Haiti President Assassinated in Port-au-Prince. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3QVNG58>, utolsó hozzáférés: 2023.01.18.
- Asmann, Parker (2021c): Who Was Behind the Killing of Haiti's President? *InSight Crime*, <https://bit.ly/47NIw0L>, utolsó hozzáférés: 2023.01.18.
- Asmann, Parker (2020): Is Haiti's G9 Gang Alliance a Ticking Time Bomb? *InSight Crime*, <https://bit.ly/3qORlqM>, utolsó hozzáférés: 2023.01.18.
- COHA (2010): The Tonton Macoutes: The Central Nervous System of Haiti's Reign of Terror. *Council on Hemispheric Affairs*, <https://bit.ly/44qrkLZ>, utolsó hozzáférés: 2023.05.08.
- Dalby, Chris (2021a): Haiti Kidnappings Target Foreigners in Evolution of Security Crisis. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3sxIoSV>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Dalby, Chris (2021b): Haiti's Neighbors Grow Concerned at Spread of Gang Governance. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45KdSnu>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Dalby, Chris (2022a): Haiti's Kidnapping Crisis Grows Even More Desperate in 2022. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45JrsY1>, utolsó hozzáférés: 2023.01.23.
- Dalby, Chris (2022b): International Sanctions Seek to Weaken Haiti's Patronage System Between Politicians, Gangs. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45MiObt>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Den Held, Douwe – Dalby, Chris (2021): Truce or No Truce: Gangs in Haiti Control Aid Movement. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45NZ1Zf>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Den Held, Douwe (2022): Dominican Republic-Haiti Border Fence Likely to See Same Cracks as US Wall. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45Lj5v0>, utolsó hozzáférés: 2023.01.23.
- Ford, Alessandro (2022a): Dominican Republic Takes Tentative Measures against Haiti Gangs. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45vnu5S>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Ford, Alessandro (2022b): Haiti Gang Has Occupied Supreme Court for Almost a Week. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3qQasR9>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Ford, Alessandro (2022c): Haiti Gangs Recruiting, Arming More Children. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45qmpMj>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Ford, Alessandro (2022d): Why Haiti's Gang War Keeps On Getting Worse. *InSight Crime*, <https://bit.ly/45lKAvq>, utolsó hozzáférés: 2023.01.24.

¹⁷ A nem megfelelő közegészségügyi viszonyok miatt súlyosbodik az élelmezési válság és újabb kolera-járvány van felfutóban a 2010-es földrengés utáni állapotokhoz hasonlóan (Kitroeff – Abi-Habib, 2022; Kitroeff, 2022b).

¹⁸ Ide értve a korrupciót, bűnszervezetek támogatását, a politikai elit illegális tevékenységekben való részvételét.

- Gamio, Lazaro – Méheut, Constant – Porter, Catherine – Gebrekidan, Selam – McCann, Allison – Apuzzo, Matt (2022): Haiti's Lost Billions. *The New York Times*, <https://bit.ly/47KrIbd>, utolsó hozzáférés: 2023.01.13.
- Gebrekidan, Selam – Apuzzo, Matt – Porter, Catherine – Méheut, Constant (2022): Invade Haiti, Wall Street Urged, The U.S. Obligated. *The New York Times*, <https://bit.ly/3stOd43>, utolsó hozzáférés: 2023.01.13.
- Girault, Christian Antoine (szerk.) (2022): Haiti. *Britannica*, <https://bit.ly/4810WeX>, utolsó hozzáférés: 2023.01.15.
- Gorder, Gabrielle (2021): US Guns Flow into Haiti, Fuel Gang Violence. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44yuC00>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Hu, Caitlin – Rivers, Matt – Dupain, Etant – Gallón, Natalie (2021): Exclusive: Leaked documents reveal death threats and roadblocks in Haiti assassination investigation. *CNN*, <https://bit.ly/3YQedCC>, utolsó hozzáférés: 2023.01.20.
- InSight Crime (2022a): G9 and Family. <https://bit.ly/3spAA5Y>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- InSight Crime (2022b): Jimmy Chérizier, alias 'Barbecue'. <https://bit.ly/3qQaKHJ>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- ICG (2022): Haiti's Last Resort: Gangs and the Prospect of Foreign Intervention. <https://bit.ly/3KWCbqb>, utolsó hozzáférés: 2023.01.28.
- Jones, Katie (2021): Haiti Massacres Reveal Active Gang Support from Police, Officials. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3YNT0I8>, utolsó hozzáférés: 2023.01.18.
- Katz, Jonathan M. (2016): U.N. Admits Role in Cholera Epidemic in Haiti. *The New York Times*, <https://bit.ly/3YMqWLD>, utolsó hozzáférés: 2023.01.15.
- Kitroeff, Natalie (2022): As Haiti Unravels, U.S. Officials Push to Send in an Armed Foreign Force. *The New York Times*, <https://bit.ly/3YUePHp>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Kitroeff, Natalie (2022): Gang Warfare Cripples Haiti's Fight Against Cholera. *The New York Times*, <https://bit.ly/3EdRc3i>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Kitroeff, Natalie – Abi-Habib, Maria (2022): Haiti Appeals for Armed Intervention and Aid to Quell Chaos. *The New York Times*, <https://bit.ly/3YMqXpf>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Kitroeff, Natalie – Isai, Vjosa (2022): Canada Imposes Sanctions on Haiti's Former Leader and Other Officials. *The New York Times*, <https://bit.ly/3PclFVD>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Manjarrés, Juliana (2021a): Haiti Gangs Profit from Targeting Religious Groups. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3EezTyM>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Manjarrés, Juliana (2021b): Memory of Murdered President Defended by Haiti Gang Boss. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3LjWqhV>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Méheut, Constant – Porter, Catherine – Gebrekidan, Selam – Apuzzo, Matt (2022): Demanding Reparations, and Ending Up in Exile. *The New York Times*, <https://bit.ly/3EemRl8>, utolsó hozzáférés: 2023.01.14.
- Milfort, Milo – Kurmanaev, Anatoly – Paultre, Andre (2022): Fuel Hike Plunges Haiti Into Near Anarchy. *The New York Times*, <https://bit.ly/3QQCNl1>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- Mistler-Ferguson, Scott (2022): G9 vs. G-PEP - The Two Gang Alliances Tearing Haiti Apart. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3QVokj4>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Narea, Nicole (2021): Biden's immigration policy is hampering Haiti's recovery from back-to-back crises. *Vox*, <https://bit.ly/3RclACT>, utolsó hozzáférés: 2023.01.20.
- Német Tamás (2021): Közel kétezerre nőtt a földrengés halálos áldozatainak száma Haitin. *Telex*, <https://bit.ly/3QRkNXx>, utolsó hozzáférés: 2023.01.20.

- Porter, Catherine – Méheut, Constant – Apuzzo, Matt – Gebrekidan, Selam (2022): The Root of Haiti's Misery: Reparations to Enslavers. *The New York Times*, <https://bit.ly/3Paezks>, utolsó hozzáférés: 2023.01.18.
- Reuters (2021): Haitian prime minister survives weekend assassination attempt - PM's office. <https://bit.ly/45omuAl>, utolsó hozzáférés: 2023.01.23.
- Saffon, Sergio – Asmann, Parker (2021): GameChangers 2021: Barbecue, Gangs and Political Power in Haiti. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44kCv92>, utolsó hozzáférés: 2023.01.23.
- Saffon, Sergio (2022): How a Haiti Suburb Fueled the Rise of a Formidable Street Gang. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44kYbC5>, utolsó hozzáférés: 2023.01.23.
- Shuldiner, Henry (2022a): From Negotiations to Sanctions, a Busy Time for Crime in Haiti. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44pD5lZ>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Shuldiner, Henry (2022b): Haitian Gang Leader, 'Barbecue', Targeted in UN Sanctions Resolution. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3stOSm3>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Shuldiner, Henry – Ford, Alessandro (2022): Highways and Mills - Haiti Gangs Battle for Control of Key Infrastructure. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3ssaYW2>, utolsó hozzáférés: 2023.01.25.
- Tenczer Gábor (2021): Trópusi vihar sújtja Haitit a földrengés után. *Telex*, <https://bit.ly/47PyAEg>, utolsó hozzáférés: 2023.01.20.
- Turkewitz, Julie – Kurmanaev, Anatoly (2021): Big Dreams and False Claims: How Colombians Got Embroiled in Haiti Assassination. *The New York Times*, <https://bit.ly/47QIIN8>, utolsó hozzáférés: 2023.01.27.
- United Nations (2019): MINUJUSTH. <https://bit.ly/3EdyJ6O>, utolsó hozzáférés: 2023.01.15.
- Wilson, Mark (2021): A Faustian Bargain: The Cost of Restoring Haiti's Fuel Supply. *InSight Crime*, <https://bit.ly/44pIbyw>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.
- Wilson, Mark (2021): Fuel, Water, International Aid: Haiti's Gangs Weaponize Essential Services. *InSight Crime*, <https://bit.ly/3KYoz41>, utolsó hozzáférés: 2023.01.22.

HAITI: THE SECURITY SITUATION OF A COUNTRY DEPRIVED OF ITS FUTURE

Abstract

The primary aim of this study is to provide a comprehensive picture of the current security situation of the traditionally under-researched Haiti. The analysis will first describe the main chapters of the state's 200-year history and their impact on our present. The second part will focus on the events of the 2020s, through which I have sought to present a complex security picture. The situation of the Central American state, defined as a fragile, may also be relevant for us, as it reminds us that we need to address the issue of stable statehood also in the wider transatlantic area. On the other hand, the security challenges – such as immigration or organized crime – in the neighborhood of the United States, which is one of the poles of the emerging global world order, deserve increasing attention.

Keywords: *Haiti, security situation, fragile state, street gangs*